

думки на зламі XVI-XVII ст. // Острозька давніна: Дослідження і матеріали / Відп. редактор І. З. Мицько. – Вип. 1. – Львів, 1995. – С. 95-96; Її ж. Реформаційні і гуманістичні ідеї в Острозькому культурно-освітньому центрі в контексті міжслов'янських впливів // Історія і культура слов'ян. – Київ, 1993. – С. 93-95; Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст. – Київ, 2002. – С. 157-188; Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historii Wołynia. – Warszawa – Kraków, 1913. – S. 138-139; Wos K. Pękala Szymon // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1980. – T. 25. – S. 728-729.

Петро Кулаковський

Передмови Острозької Біблії

Перед першою передмовою *Острозької Біблії*, на звороті титульного аркуша розміщено зображення герба князя В.-К. Острозького і вірш про нього, автором якого був Г. Смотрицький. Цей вірш “Зри сіа знаменія...” – своєрідна присвята, звернення до князя. Кожний символ герба знаменує вірність князя В.-К. Острозького православній вірі. У верхній правій частині гербового картуша зображений Юрій Змієборець, який доляє нечисту силу списом “Въоружень воинъ зміа поправъ мужественно, копіемъ сего посердѣ проньзе ѹавствено”. Князь В.-К. Острозький перемагає “мыслънаго сопостата”, захищає чистоту православної віри з допомогою іншого “непобѣдимо оружіе”, використовуючи Біблію – “острѣйше меча обоюду остра слово б[о]жіе”. Г. Смотрицький порівнює князя і з іншим лицарем – вершником, зображенім у лівій верхній частині герба *Острозьких*. Подібно до цього воїна з мечем Костянтин відсікає “мракъ идолскія лести”, відганяє “еретиковъ полки оумовредныа, придоша бо в миръ волки нещадныа”. Зірка в нижній частині герба нагадує про зорю, що засяяла над Ви-

флеємом, сповіщаючи про народження Спасителя; хрест – розіп’ятого Христа, який “на кр[е]стѣ руцѣ прострѣ, всѣх к себѣ пріемла”. Пафос хреста домінує у вірші. Поет порівнює В.-К. Острозького з візантійським імператором Костянтином Великим, який у 313 р. легалізував християнство: “И ты крестное знамение не туне носиши, / Великому Константину им сѧ сподобиши. / Онъ бо на н[е]б[е]си сіе видѣвъ, побѣдить съпостаты, / Ты же побѣждай еретикъ и бѣсовъ тристаты” (Тит. зв.).

Після вірша, на новій сторінці, розпочинається перша передмова. *Острозька Біблія* містить дві передмови, які розташовані відповідно на аркушах 2 нн-3 нн зв., 4 нн-7 нн зв. Перша з них написана від імені князя В.-К. Острозького, другу, згідно з вказівкою в самому тексті, написав Г. Смотрицький. Щодо авторства першої передмови думки дослідників розділились. В. Колосова приписує її Г. Смотрицькому, Я. Ісаєвич – Іванові Федорову, лише допускаючи участь ректора ОА у написанні її третьої частини.

Перша передмова є декларацією видавця-меноната князя К.-В. Острозького і складається з трьох частин. Першу творить молитва-подяка князя Богові за завершення запланованої справи. Друга частина – відкритий лист князя до православних Речі Посполитої, у якому сповіщається про час, 12 серпня 1581 року, і місце видання – “въ б[о]госп[а]саемом и домоначальном градѣ моем Острозѣ”. Полемічно забарвлена третя частина спрямована проти ворогів православної церкви.

У передмові повідомляється, що головна мета Біблії – посилення авторитету православної церкви, яка переживає не найкращі часи, “ѧко волци тяжцы нещадно расхищают и распужают овчее стадо Х[ристо]во различные бо съпостаты” (2 нн зв. стародрук). “Кто бо есть ѿ бл[а]говѣрныхъ и б[о] горазумныхъ, его же не подвиже жалость,

зраще ветхость ц[е]ркве х[ристо]вы нападеніє клонашусѧ?” (Там само) – патетично запитує автор. На його думку, порятунок може дати Святе Писання, бо “тако неудобно ч[е]л[о]в[е]къ сп[а]стися токмо храненiem заповѣдей твоих с вѣрою. Их же роду ч[е]л[о]вѣческому бл[а]гоизволиъ еси предложити и възвѣстити б[о]жественнымъ своим и всесвѣтлымъ писаніем” (Арк. 2 нн.). Г. Смотрицький просить читачів прийняти Біблію “не тако вещи ч[е]л[о]вѣческіа, но тако съвыше съходашее дарованіе д[у]ховное” (Арк. 3 нн зв.).

У третій частині розповідається про велику підготовчу роботу, яка передувала виданню *Острозької Біблії*. До Острога привезли багато Біблій “різнихъ письмен и языков”, але не в одній країні “язика словенскаго” повного церковнослов’янського тексту Біблії не було. Від царя *Іоана Васильовича* писарем Великого князівства Литовського *Михайлом Гарабурдою* (який неодноразово їздив до Москви у складі посольства в 1571 та 1573 рр.) був привезений церковнослов’янський переклад Біблії з грецької мови. До нього в Острозі посталися з великою пошаною, вважаючи його перекладом “седмъдесять и двѣма преводники множас пати сотъ лѣть... еще за великаго Владимира кр[е]стившаго землю рускую” (Арк. 3 нн.). Тепер відомо, що з Москви був привезений не переклад княжої доби, а один із списків *Геннадісвої Біблії*, опрацьований наприкінці XV ст. в Новгороді при митрополиті Геннадії. Джерелом помилки про давність рукопису була, очевидно, відтворена в *Геннадісвій Біблії* приписка Упиря Лихого в кінці книги Данила про переписання цієї книги за князя Володимира Ярославича, сина Ярослава Мудрого.

При порівнянні текстів Біблії “різнихъ письмен и языковъ” виявилися “не токмо разнъствія, но и развращеніа”, настільки велиki, що виник сумнів у можливості здій-

снити слов’янське видання. Проте вирішили не відступати, для цього розпочали нові пошуки текстів по всій Європі, “много странъ далекихъ вселенныхъ прохода, тако римскія предѣлы, тако и кандійскія островы, паче же много монастырей грецкихъ, сербскихъ и болгарскихъ, даже и до самаго ...преч[е]стнаг[о] Іеремія архиеп[и]с[ко]па Константина града, ...доидохъ, требуя съ тщаніемъ и моленіемъ прилежнымъ тако людій, наказаныхъ въ писаніах св[а]тыхъ еллинскихъ и словенскихъ, таоже изводовъ добръисправленыхъ” (Арк.3 нн.). Після придбання додаткових текстів князь багато радився із зібраними в Острозі книжниками. Одностайно було вирішено “неизмѣнно” йти за традиційним перекладом 72-х “богомудryхъ преводниковъ” книг Старого Завіту з єврейської мови на грецьку (за часів єгипетського царя Птоломея Філадельфа) – так званою Септуагінтою. Наприкінці передмови йдеться про те, яке величезне значення має Святе Писання для навернення людини до істинної віри, і закликає читачів “в сей градъ ц[а]ра великаго и въ дворъ овецъ паstryра н[е]беснаго Б[о]ж[е]ственного Писанія подобаетъ входити искусно съ тщаніемъ, въземше ключъ совѣсти съ вѣрою, сквозь двери сего предсловнаго възвѣщаніа” (Арк. 3нн зв.).

Якщо перша передмова присвячена в основному історії видання та надрукування Біблії, то другу передмову “Пр[е]дсловіе къ благовѣрному и православному всакаго чина, возраста же и сана читателеви” Г. Смотрицький присвячує боротьбі з ересю т. зв. антитринітаріїв. Він пише, що “в настоащее се время послѣднее по грѣхомъ нераденіа и не наказаніа нашого разгорѣса велик пламень злочитryхъ и многоглавныхъ ересяй” (Арк. 5 нн. зв.). Найстрашніша з них єресь послідовників Ария – антитринітаріїв, які “тресъставнаго б[о]жества коснутиса деръзнуша” (Там само); антитринітарії виступали проти головного догмату христи-

янства – єдиносущності Святої Трійці, вони вважали, що існує тільки один Бог, а Христос – створена Богом істота нижчого ступеня. Г. Смотрицький доводить неправильність цього твердження словами пророка Ісаїї: “Іако отроча родися нам с[ъ]нь и дасться намъ. Ему же власть быст на рамъ его и миру его нѣсть предъла. И нарицается има его велика совѣта а[н]гель, чудень совѣтник, б[о]гъ крѣпок, вл[а]д[и]ка, кназъ смѣреніа, от[е]ц будущаго вѣка” (Арк. 4 нн. зв.). Захищаючи догмат про єдиносущність Бога-Отця, Бога-Сина і Бога Святого Духа, Г. Смотрицький пише, що Христос мав дві природи: людську і божественну. Апостол Фома, доторкаючись до тіла Христа, бачив його людську сутність, яку ми пізнаємо “виденіемъ съ осозаніемъ” (Там само). Божественна природа Христа полягає в єдиносущності Св. Трійці. Тому на вигук апостола Фоми: “Бог мой” Христос заперечив: “Что ма г[лаго]лещи Б[ог]а, никто же бо Бог, токмо єдинъ иже на небесехъ” (Арк. 4 нн. зв.). Вищу трансцендентну сутність Бога можна пізнавати тільки “що помышленіа съ вѣрою”, “блажени невидѣши и веровавшеи” (Там само). Герасим Данилович закликає благовірних читачів не піддаватися на бісівські піdstупи ересей, глибоко розуміти “божество Христово”, що Христос не тільки “син Давидов”, як відповіли йому законоучителі, а “самъ же с[и]н – Б[о]гъ, сый истиненъ щу же и с[ва]таму д[у]ху єдино сущенъ” (Арк. 5 нн.). Потрібно “іспитати” Писання, тобто знайти в ньому суть про Христа, яка приведе до життя вічного, читаючи Біблію, намагатися зрозуміти її духовний зміст, вмістити його в собі, пам’ятати слово Христово: “Могій въмѣстити, да въмѣстить” (Арк. 6 нн). Потрібно жити за заповідями Христа “иже аще кто вѣсть волю г[о]с[по]дина своєго, и не творить, болшее осужденіе пріемлетъ, нежели невѣдущій” (Арк. 6 нн.). Наприкінці передмови Г. Смотрицький сми-

ренно просить не судити його суvоро за недосконалість передмови, яку він написав, як міг, захищаючи істину, “понеже людіе молчатъ, каменіе вопити понудиса” (Арк. 7 нн.).

Закінчується передмова таким зверненням до читача: “Писаніа испытуй, могуща въмѣстити вмѣщай, творити прилѣжно не престай” (Там само). Тим самим благовірний читач покаже приклад єретикам и поганам, “они же, видѣвши наша добраа дѣла въ православной вѣрѣ, с нами прославят щу нашего, иже на н[е] бес[а]хъ, купно съ единороднымъ его с[ы]номъ и все[вя]тымъ бл[а]гимъ и животворящимъ его д[у]хомъ, въ трехъ съставъхъ, въ единомъ же существѣ” (Там само).

Друга передмова закінчується віршем Г. Смотрицького “Всакаго чина православный читателю”. У ній поет прославляє князя В.-К. Острозького, який рятує народ “въ се врема люто и плача достойно” від “бѣсовъскихъ наважденій”, “єретическихъ полковъ” Святым Писанням – Біблією. Він порівнює князя з великими князями Київської Русі – Володимиром і Ярославом: “Владимерь бо свой народ кр[е]сченіемъ просватиль. / Конъстантинъ же б[ла]-горазуміа писаніемъ освѣтиль... / Ерославъ зиданіемъ ц[е]рковнымъ Кіевъ и Черниговъ оукраси, / Костантин же єдину съборную ц[е]рковь писаніемъ възвыси” (Арк. 7 нн. зв.).

Вірші “Зри сіа знаменіа...” та “Всякого чина православный читателю” – характерні зразки нерівноскладової поезії. Амплітуда коливань кількості складів змінюється в них від 5 до 21. А у вірші “Зри сіа знаменіа...” амплітуда коливань виявилася системною: два останніх коротких рядки завершують кожну з шести строф. На відміну від ізосилабічного, нерівноскладовий вірш був більш пластичним, гнучким, придатним для імпровізації і дозволяв легко трансформувати текст на потребу автора. Отже, Г. Смотрицькому належить вагоме місце в українській літературі як одному із зчинателів нерівноскладової поезії.

Qε επάτερ παγκοράτωρ αιώνες
άναρχη ε Επαύλης δύναμε. σὺ
ουν μονος ἀθανάτος Εφαδρύ-
νων αἰδίως, οὐδέν οὐν γεννιάζων τὸ
σοι: σωιζάνων τὰ πάντα προτύρων
ἀπαρτίσας ταῦθα. καλέρμοζων τὰ
πάντα ὡστὸν καταγένεσυ λογογού προς
τάγματος. Ηδῶντες χειρουργίωντας
χαρδίας ουν παγίων. ὥστε θεῖα.
μηντεῖς σου τοῦ παναγίου ὄνομα-
τος. ἡράκλινος τοῦ παντείμου
τοργού σου, γυνήδοις χάριτι εὐδοξία
Εοίκτιρμον, ηξίωσας μετεθεντιμέδει
κακόπληκτον θεότητον έργον έμου. εὐχα-
ριστῶ σου γὰρ τῷ παναγίῳ Εμεγίστῳ
ονόματί. καργοντετῶντες τῷ θαυ-
ματωθρόνω τῆς δόξησου. Επτα μείς
τη Εὔρητη σου δόξη. Οτι ουν τολ-
μησας τόπαρον έργον προθέσακα,
ελπίζων δὲ τὴν ευσπλαχνίαν σου
εἰδα γὰρ σωθῆναι τὰς ἀνθρώπους δι
αρρέστη. εἰμιώντων τοῦ φυλα-
κῆ, οἵς εὐδοκησας γὰρ σὺ, τῇ γενεᾷ
ἀνθρώπων εντίθεσθαι. καθίν
μεν ιεράν σου καθήθαντες τε γραφῆν πε-
φανώς ή ἀπηγνύνται. γῆρας γυνές υδο-
κησον εἴλαμπροιολόγη δούλους σου τοῖς
ἀνθρώποις σουν. δέξαθαι. Οτιδεπτά-
σα εἴλαγν σών ως αἰλιθέες σοι προσφε-
ρούσαι. κακτάν μοιδιθόδεθέν σοι ως
αιλοσούν σόεσιν. γυνέεαντί ἀδε-
γες πλημμελάσμους μὲν τῷ έργῳ
τοῦ μου σωθεῖτι. Βραχὺς, ἀπο
οχηματισθέντος πλεονασμούς, ἐπε-
πανί τὸ θησηρίου λογού εὐθέτησον,
ών πάρα Καθηενίωντις αὖλοισσούν
πηματάγιον. Ινασοῦτρού πέρι, μορέ
μεγαλοπρεπούνομασδύν τονος δόξα
δηκεσθαι. Κάγων κωνσταγίνος
ἄγορευσθμενος καθένάγιών Βαπτίσμα
της Βασιλίους χάριτι σωτῆρος ἡμῶν
θεοῦ δούξ δειπονίας, Βοιβόδας
κιονίας κακόπρεδος Βολινδίας τοῖς
δε εκλεγμένοις τούχρωτος Επεφίλι
μενόις ἀδέλφοις τημύμονον κατασκρα-
πτα ενπνι γάγιών πάσοις τοῖσι σευρι-
κμενοῖς πανταχού ενστολοβασική γλώ-
ττα. τοῖσι κοινωνούσοις ενπάσονταξεως
οὐν ὄφοι δόξως, κατάληγεν αποστο-
λικηγενεκαθοδοτικητεκκλησιαν,

ποθήγως ἀγορεύω στίσιν ἐν λογίᾳ
καὶ οὐκτέμω καθφιλανθροπίᾳ θν
ἡξιώθη ποιῆσαι καὶ ἰδεῖν με
οὐν τότελό Θεογένετον παρόν τος.
οὐν γάρ οὐδὲ μέτη πανταχοῦ θεωρηθεῖ
ἀσεσού τετυπομένην παλαιαγε τέ
γέας διαθήκην διλούσθαι .
ἐνθεωφύλακτη πολέας ἐνθηγητάσιων
οἰστρούσιας εὐθολινδίας . ετειάποτε
σεως καὶ σου ἐπταχηλιοστῷ ,
ὄγδονος τῷ ἐκάτῳ . ἐχει γονίας
χιλιοστῷ , πεντακοσοστῷ , ογδοκο
στῷ , πρωτῷ . Σονδριαιώνος ισα-
μένου . καὶ οὐδὲ λαμβάνογες ἀντίν
μηδὲν οὐδὲ ἔργον ἀνθρώπου λαβεῖν γάρ
ἀντὶν . ἀλλὰ οὐν οἷς ἀναθενάφικιν
μενον διδρογοπικόν . ἐόδιν γάρ σωτη
ρίου ημῶν ἀιτθάθαι . τῶδε εὑδοκού-
γτι οὐμιγγώναι αυτὸν δοξαντε οὐγ
καζέναρισία ἀναδιδόθε .

一一

Онашемъ же изволеніи: аже въ
шестидесяти любке, и дщеркыя пользо-
вътъсяогда предъ мъбѣзанхомъ, не ходи-
ши неразумишастье. помнѧхъ бо гдѣ
гдѣ бѣ наше нашего єсѧ иже рече.
и ѿтъстїе претъде црквиа бжїа, и
праѣди єго, и юса всѧ приложашасѧ
камъ. тѣмъже възеленїемъ жела-
ши ли претъде дѣлѧ неѡнъ, вѣщемъ бѣго-
ческию, и юкое дарованіе вѣхомъ
оставенїи, внемѣ же црквиа бжїе
направиша єго христоѣ ѿбрѣсти
възмѣстїе. и юсмъ веєгда бѣга-
въ подиражиша память творище.
внѣгда со сиѣхъ црквиа хѣдъ чистого
єго изобѣти неизвѣнъ шкальбы зал-
коныя, шбесюра брагои противъ
цинина поприлечи, и несѣаныи
войскѣ пришѣшили блыбѣзъ мадре-
пожирамъ. тѣмъже поминахъ
слобода проруеска, и юшнѣогда нѣ
нашъ єсѧ херече, жалостъ дому тво
єго сиѣстѣйша. кѣтво бѣши шбесъ
вѣрнѣхъ, и бѣзъзъмнѣхъ. єгоже
неподиже жалостъ зраще вехости
цирквиа нападеніе иконающасѧ.
или кѣто неслышиша, и несемъ
тишемъ видѣ. биоградъ бѣгомъ

наслаждении , егоже обвѣтимаютъ вси . Что бы
мнѣмо хаджшен пѣхѣ разгрѣтия рѣди
оплатою его , и поѣдаемъ и ппокѣ
дѣбѣт , и вѣтре шалуга обозѣ и . ини
истоже може спасти проптичъ бѣстию
его ^и сисудисти ^и дѣлъ вѣтре броня , еже
есть спасибѣ . илан иппо неуиман
ср҃ца споего , и неплакѣзъ звѣрие разорѣ
нѣ цркви хѣбы ^и непробѣрженъ хѣблъ его .
Инѣко болѣцѣ тѣлѣи нециѣдно расхимціи
и праспѣхатъ обуе спасибо хѣбо . разлѣ
чныи бо спасибѣты , и много обра
зныхъ лѣкѣстепетка обвѣстѣтъ ини .
Сего рѣди нѣкъ рѣбѣ га мѣтѣ спасибѣ
се , и вѣснинна деснинца его спасибѣ .
Неподостоянію бо моему иппоснѣтъ по
днига моего , и побѣговолѣнію мѣрдїа
споего , сѣлѣбы рѣди прѣхѣлнаго спасибо
и мене , и нашегоради спасибѣ . блака
мой хѣ иѣблонъ сѧ вѣтъ . Наулаго же на
шего дѣннегода єсть , пропозоленіе
бо вѣсннаго ба . Ойже рече пѣстмы .
спасибѣ вѣтре якти , иже вѣтре вѣтреzech
нашихъ иѣпроешевенію разумъ славы
вѣтъ , бланци єсъ хѣблъ . шѣмежелѣ
и немъ вѣтреизибо подѣло сїе . и разу
мѣ хѣблъ се необѣ шпѣстїи иишироши .
и нѣко вѣтрехъ пѣстмы . иѣ вѣтре

рѣдъ си церквихъ . не є размышлялъ
бѣзъ си скомѣтъ , аще дѣланти , и нѣ
преспѣти . посемиже хұжыршес рѣ
з мышиенія моего єшъ тақо Ҳотпа
щъ . покорѣти ғазылъ ғазшемъ .
бѣзъши ишо єже чайсома миңитса не
бѣзъмотно . се єшъ ғофъ оғудобно . и
деже во Ҳошешти тион посемиже тилем
нѣспѣтила чынове . несего несъмѣн
иою вѣрою , поумышленою можеспѣти
нынът ємина жағынъгынъ күрѣти
попшахъ . та же спарадомъ зъ колъ . ғофъ
салыка трапезинъ мөмчеловеса тиок
и паче мѣда фуғомътъ мәйимъ . и блѣ
минъ баско оғутепе тион пате тынъ
злапта ғареда . сегора посемиин
иинеанынъ скомѣтъ миңитъ спарады
аллесиңътъ бессиенния проходъ .
тако риңиңжъ предѣлы , тако и
Кандыкескія бетровы . пачекже миңис
монастырѣн грецинхъ , сарбасын ,
и белгарағынъ . дяже и досамаго аттю
камбейник . и бесекъ цркве ве бѣлчыны
стременій чыно на чаланника . преити
серемѣй ғарын єпїя юнѣстаптина гра
да , некагеримъ , бессиенния патпә
архъ зъ высоко прѣодолынъ цирбә дой
дохъ . требулъ спарадынътъ , и мад
ленътъ прилежанытъ . тақо людий
нақазаны билисәнія єпїя шигъ єллий
еските ғелбенесен . иккожең қебабозъ
добрѣ ғетрабленыхъ зъ иперека кемъ
каго кромѣ скобдителесткованыхъ .
иинеанытъ бессиенниятъ пооби
чнанъ себей блгости спарадынинеа
блго ғазылъ . иккитъбо иккиточин
иккоже пре речеса настодашемъ єшъ
преспѣти , поджогоданою ғозорѣти .
ииниже юзбино , иинеанытъ миңит
ми нақазанынъ добрѣ ғипенія
вжитенъ докбено сағитпобаб . не та
обицинитъ сағитто , ғазылъ ғазшемъ
єшто мысалынъ , зъ дубенжъ писа
нѣя салынаго , и ғаздуғчаншато
ғазылъ зъ иинеми єллийнаго . и об
аженниихъ ишо мудройхъ преспѣти
никесе , и маду моленіе жалалеитъ ишн
то рачитпелжъ пидомекъ финарѣфа
црфъ ғүрпесен . шымыса євреника
вѣллийнекъ преведендуи ғазралъ .

ОНАЖЕ ПАЧЕ НІВ МНОЖЕ СІЇВРЕНІСЮ
НІЛІВЕНІСЮ СТАГЛАШІШСЯ . НІСГО
ВІВСЕМІВ НІВЗМІТІНІ , НІСЕУМЕННО
ПОСЛІДОВАТИ ПОКЕЛІХІТ . НІІВЖЕ
БЛГІЮ НІЩЕДРОТАЛІН ІЛІ ВІСДРІЖІН
ІТЕЛІ СТАБРІШЕНІЕ СПОДІВНІХІСІ ВІ
ДІФІНІ . ЕМДЖЕ СІЕ ПРІТОЕ РІДЛО СІІ
БЛГОДАРЕНІЕМІТ З НІОДЕНІЕМІТ ПРІ
ЛІГАЮ , ІСІСЕБНЦУ , НІСПДІВІТЕЛЮ
ЖІЗНІ НАШЕМІ . ПОПОМІЖЕ БЛМІВ
БЛГОЧІПНІВІМІТ , НІПРАВОСЛАВНІВІМІТ
ХРІПІАНОМІТ ПОВІДУ . ЕЖЕ ПРІЕМАІ
ІТЕ , НІКІСБЕЦІН ЗЕМНІЮ , НІКІСО
ДАРОВЛІІЕ НІНОЕ . ТВОРЛІЦЕ НІХРАНІ

ЩЕ ВІЖВЛІПОВІДИ ГІЙ НЕПЕРУЧНІСІ
ДІСПОДІВНЕЖ ДІСТИГНІУТИ ВІСДВІЧНІН
ЕГО ПІСОН НІПРІСІСНІВЕНІНІА СЛАБІСІ .
НІДЕЖЕ СУДЕТИВ ЖІСТІЕ ВІСІМІВ ВІФРІЮ
ЦІНІТЬ ВІАНІМІ ГІ ІЛІ НІСІС НАШЕГО
ІС ХІ . НІПЗЛЮБНІВШНІМІТ ХВАЛНІСІ
ІМЛЕНІЕ ПРИШЕІСІЛІ ЕГО . ЕМДЖЕ БУДІ
ІТЬ НІЛАВА , ЦРТВА , НІДРІЖАВА .
НІВАЖІО ПОКЛОНЕНІ НІНБІН НІЛІЗЕ
МАН СТАБЕЗНАЧАЛАНІІ ЕГО ШЦЕМІ
НІПРІТЫМІТ БЛГЫМІТ НІЖНІО
ТВАРДІЩНІМІТ АХОМІІ .
НІІВ НІСЕГДА ВІСЕЗ
ІКОНЕЧНІА ВІІСІС , АМІНІС .

СІІТУЯДІСІ КРІБІЦІСІК НІБІЗМОЖНО ЄННІПІ , РІЗВІВ ВІАТІСІ .
НІПГДІВІРІСІ ОВЧІН НІДОСТІНІПІ ВІХДІМІ , ТІСІСІО ВІЕРІМІ .
УАІСІ НІБІЛІСІХІ СІІТІН ВІННІПІ ВІІН ГРІДІВ ЦРІЛ ВІЛНІСАГО ,
НІПГДІВІРІСІ ОВЕЦІ ПАСТІВІРІЛ НІЛІГО , БІЖПІВІАГО ПНІСАНІІА .
ПОДОВЛІІПІ ВІХДІМІ НІСКІЧЕНО СТАГІЦІАНІЕМІТ . ВІГЗЕМШІ
ЦІЛУЧІ СІІВЕСТИ СІІКІБІРІО , СІІСВІЗІВ ВІЕРІ , СІІГО ПРІСЛІСНІАГО
ДІПЗВІВШЕНІА . ВІЛІВІСІА ГРАЖДАНІНІНІВІНІІ . НІБІЦА ЗНІ
ІІЦІА ГЛАСІСІ ПАСТІВІРІ СІІОЕГО .
НІАІСІСІЖЕ ВІХДІЛІЩНІХІ , ВІІЖДІВІСІСІ НІМЕНІЧЕПІСІ ПНІСАНІІ .

Прѣсловіе

Къблаговѣрномъ, и православномъ. въ
КАГОЧИНА, БОРАСТАЖЕНСА, ЧИТАТЕЛЕВИ

¹⁰⁷ ³¹³¹ **Испытайте писанія, яко бы мните виіхъ
нмѣти жибуть вѣтныи. итакъ свѣднтель
стѣвнца омѣкъ.**

Мігін въмѣстнѣ , да въмѣстнѣ .

^{МАЗ}
^{ЗАКР} Невсакъ глѧн ми гиги , ви нѣ въ цркви иене ,
но творѧн боли ѿца моего иже сесть на небѣхъ .

їа таң көрмілца корасла
хба Әбдогечестивын читпа
тепею, пікіршесек нағоре
келесілдеріміз үлгінін
біліктенеүхъ , әбде свібілі
обефі үзіліста пісейін , потрера
втамысланындағы үлсіхъ әпәні , әнір
тік етедер жатап . икесе фестивалынын
әзінніцами непомиңдағы нағырлапті .
Да көзек юнихъ настојжесе сөзін
етпешін нәзімінко етартажініп .
Хәщемілә һазбасында тредебалкен
ніж проптибұыхът вібітроват өрептінче
сілаго үйхіншерінә , самолинітінбай
прелестін аңтін хрестова дібнітеде .
Нераденің же , әнегреженің сабоуны
ніемін сағоданнінса самолатенаго не
дұла . әдестінінұпта вілпрістінанше
торнато ғерамма . молашеса прилено
меремті , әбітіры обладающему .
әмін .

Слідітель Закону, інже чесність
тварець Хс. Єдино свій співщеміт
їшо є пітому відхоміт. «Із фаном бдеским
за тг пропла величества павбесеніх».
Кілька є о неміже Імамы Ізбаженіє юробю
їшо, і нострабленіє гріхоміт. Іже є
їшо є образъ ба небідніаго. Проборождѣ
за тг бекл тварин. Ікою о неміт співздана

всеє стбннмнамієміт, інєкчно разъ
мітн. Ішвретн думніця збннца
їрца тварего, і ностраби пшеслакіе,
інамомнітельне мудрованіе, зено, ікк
ржшебно, і нітесовисо, нестквши за
стходлакіе. Но греки же мудресть
юще, разъмітн сакесеміт тннма
ікою непристо чиплакіи побелтблакіо.

ко ѹпспытавати . ѹпспытавши же ,
не схранилки . мозгуща лиже волеи
стити въмѣщати . не вѣлишти
малже чѣснѣ си вѣрою прѣлагати ,
вѣкѣ го онакже не обычай члублѧти . чи
за югъ тѣлѣе бо племеніи въ мѣщахъ лѣти ,
ѹпспытани же дѣхомое ожидаюти .
ѡнако же мудрости вѣдоуше прелегти
шася мнѣзи , ѿнапутни погибели
сташа . сїже , мюю даникогдѣ
ѡчтѹшнхъ , ѿлышашихъ обже
стити . не исквибо речеся . но
тоисто искреннаса занимъ , ѿноу
твѣрженыи . примишши ѧконоу
гню оутро , вѣбѣтерже оутѣлени
зѣтніемъ ѿзвѣлѧши . ѿнѹшнхъ
не го разумиохъ , вѣпненанѣхъ
бѣтвенихъ , не добротѣтвехъ ,
примѣжно мюю . ванѣсть недостопон
нѣи ѿннхъ наисаданіи , ѿнпраблен
и бузд . ѿиске бо зѣрбѣи не пребудо
брача . тако ѿнискии сїцеваго вѣ
звѣщенію . но понеже не вси ѿис
сні . ниже вси читати отъ евангелі
тѣлѣемъ , ѿнннанѣи , ѿннхъ
ѿзаблудиша мнѣзи . ѿице оубо не
вѣрѹшннии побеље ѿе ѿпспытати
пнсанѣа . обличаји чѣи беззлите
нелѣпоти . ѿисе беззрассудженіи
дѣхомаго читати отъ тѣлѣене , мюа
вѣпненанѣхъ ѿнѣи вѣчныи ѿнѣти .
неразумѣти же пнсанѣи жибога
ѡмѣтнотек . глаголи бо ѿнѣи сѹти
свѣтлопелесвѣдоща онѣи . сѹти
житноготѣи вѣчнѣи . ѿисоке ѿнѣи
и рече . ѿѣт ѿисе путь , ѿистинна ,
иа ѿнѣотив . ѿвѣрѹшн б҃иа ѿнѣи
житноготѣи вѣчныи . ѿиже онѣи вѣбѣ
твѣтвѣи свѣтнѣи пнсанѣи , неразумѣи
помраченіи сѹти , мюа же житноготѣи
юнѣти , не вѣрѹшти житноготѣи вѣ
чнаго . обличаєши , ѿукоареми
ѡжитноготѣи ѿвѣрѹшти . кому ѿпо
роблѧши сні , ѿже иновѣи путь санца
сїлющен болти , пѣце слѣдѣемъ .
исамо мнѣнїе ѿлѣтише . ѿа єдино
сѹти , ѿспрѣтина ѿчупка , ѿпти
иа дѣхъ , прежде вѣтвѣи вѣтвѣи сѹти
помраченіи хѣи ѿхншреніи . по
лѣти тоисто , ѿпвѣрию ѿлѣти .

мадъ немимо нѣдѣлѣ. Всѣи вѣнѣстини
нахъ хорѣщенъ вѣтии, и небеснѣ
щенъ сеѧтия. аѣлъ ѿѣдѣнъ и мѣщенъ, и
снѣгъ аѣлъ обрѣтѣши и мѣлъ ѿѣти.
Что же болѣше требовати и мѣмы вѣ
зы и саканія, и нѣ спѣдѣнѣстїа ѿ
писаніи, паче премѣстїаго, нѣмъ
послѣ дѣющаго, иже рѣхъ сѣни нѣ
и нахъ премѣстїе, вѣкѣстїе, и
нѣ вѣтїе залѣтїи єрѣнѣи писаніи
вѣтїи хо ѿѣтѣ кѣзѣщенѣстїи. про
роча ѿѣ слоуеса ѿѣтїи злѣмѣстїи,
блѣгти єкїа бѣгати по паче иконахъ
сподобиши сѧ, иждѣ оуѣбрать
вѣсѣдѣнїе засѣстїи ѿѣстїи сѧ, пре
лагать глаголи. искенъ же рече. пре
стїоти тѣи бѣ вѣтїи вѣка. же
затѣ прѣвостїи. жѣзати цртѣялѣтїи
его. вѣдаки илгѣенъ предѣлъ, нѣ вѣ
зенемавнѣи сѣзаконіе. сего рѣдѣи по
мизати бѣ вѣтїи єлеомѣтѣ рѣдо
сѧ, паче притчѣстїи вѣтїи хо.
Илаки, тѣи виначалѣти ѿѣ землю о
сновѣ. илѣя и рѣчъ твоемъ ѿѣстїи
тѣа потишии ѿѣтїи, тѣи же прѣвостїи
и вѣдаки ѿѣтїи обрѣтши ѿѣтїи, илако
одѣтдѣи сѣзакони, и зи илгѣенъ.
тѣи же тѣи деїсїи, илѣтати вѣдаки не
осиѣдѣбѣт. вѣдаки илаки прѣ
слоуеса ѿѣтїи вѣдаки илгѣенъ ѿѣтїи
прѣлагаети. и иоги вѣпознаніе
иестїи настѣви, и нѣбо илбоги
ехъ, илжоми илѣтѣдѹющими рѣ
ки, симъ пропти вѣденіи. сѧ же
сѧ, вѣсъ си иестїи иестїи. ѿѣтїи з
иестїи рѣхъ єрѣно сѣщенѣ. оуїнѣтѣ
ленъ зиони вѣтїи прашахъ глаголи. это
емъ бѣлии миї ѿѣтїи чѣтѣ сѧ.
Они илаки илѣтѣдѹющими вѣ
пропти илаки, шѣвѣща ѿѣтїи пра
сѧ, илѣтѣдѹющими ѿѣтїи
глаголи, илѣтѣдѹ. хиженѣтѣ илѣтѣ
спытвѣтїи, сицѣво рече илаки.
Како ѿѣтїи илѣтѣдѹ аѣтїи глаголи наїи
цаети гла. рече гла тѣи мѣмѣтїи. фїи
и илѣтѣдѹ мене з дондѣтїи подѣтїи
брати твои, поюожи ногама твои
ми. ѿѣтїи ѿѣтїи илѣтѣдѹ аѣтїи гла,
и лако сицѣво ємѣтїи. илаки
можаше шѣвѣща ѿѣтїи ѿѣтїи
и лако илѣтїи пра вѣтїи чѣтїи.

шихъ за побѣдѣю, творити же
такое исцеленіе естьество въ чистотѣ и
непоколѣніе хвъ понеждесть. иже
лице юстъ вѣсть болѣ гдѣна своего,
непеторитъ, болѣше обѣгденіе
прѣиместъ, нежели не вѣдѣшицъ.
шрадѣте уго судить, египетече,
содомланомъ, и гомораномъ вѣдѣ
судномъ, нежели не прѣмѣтъ слово
бѣжѧ. прїемши мѣже, и не схѣра
ши мѣ, кобынъ паче, наикакъ
рѣда. ибо сеть словенъ приложаніе
напопечніе тѣшия творити, иже
апломъ верховнымъ побѣдѣ, готово
быти пріиѣзѣтъ вѣдѣкомъ въ
прошлѹщемъ бы, слово обѣщемъ
у повѣніи египрѣостпію, истрѣхъ,
совѣсть иудѣи бѣгъ, и прочая,
можешнамъ, ижели не оумѣбеши.
бѣди скрѣтъ съышати, глаголиже
ко сень. обаче оученію юнко може
ши приложи, и прѣнѣ щадющаго
предъздѣстъ, и юбѣтъ вѣгъ.
паче же, наимѣлачъ барѣнъ бѣнъ,
и менаказаныхъ стажданіи, бѣрѣни
и сорѣдѣстъ съѣры. раздѣлъ гно
неподобѣстъ съарнинъ, и отихъ
быти искѣзѣти, оу чистелъ, и не
зловѣнъ. египрѣостпію наизъѣщъ
прѣмѣнѧ. скрѣнъ же тѣ
гласи щадѣтъ, наимѣче бо пре
спѣвотъ блаженствіе. блогнікеса
востопѣтъ щадѣтъ распѣръ,
и раздоръ. такои бѣ-гнъ нашемъ
и хъ неработаю, и съѣмъ чрѣбъ.
бесѣдже злѣхъ обѣмѣтъ храненіа
помѣже тлѣстіе обѣтъ аѣгнъ въ
прѣнѣбо прѣбента, гла прѣсъ,
египрѣостпію мѣже разѣращеніе въ
дешнъ. бесѣды бѣ злы, распѣтъ
юти члѣкомъ фу мы, наимѣшатъ
нѣтнини. тѣ же вѣдѣи фурѣніе
напослѣдніе вѣткены писаніи.
иенихъ тѣи бѣдѣи нападнъ свою
дѣшъ. бѣлко бо писаніе бѣдѣхѣ
и то, полѣдно вѣсть иегу ченію, къ
блаженіи, и съимѣракленію, и къ
извѣнію єже блѣпракахъ. даси прѣв
шентъ вѣдѣи члѣкъ бѣжнъ, наимѣши
дѣло бѣгъ оу готѣбашъ. и прѣнѣ.

ЄАНІКО МОІЦНО ПОСІХІ, ТВОРНІТИ .
 * прѣ симъ бо образомъ иного поживеши
 лѣта , нѣ приложітъ тица лѣта жи
 ветъ . та́коже нѣ пристре рече , "кто є²
 члкъ христінъ животъ , ні любій днн
 відѣти багъ . о другіи тѣзъ скон
 шла , но уїнѣсъвонъ неглавнии левити
 оуілонісъ шзла нѣтвори багъ .
 веліє віністину ображеніе , інзъ
 міненіе . нівчніхъ багъ приобрѣ
 ти . аще кто оуілонісъ шзла
 вівсати . шнечеспій вівлагочтіе ,
 * и спретрѣшеній вівниканіе . осел
 34 онъ бо ильюїстко лгглія рардюти
 на івністхъ , сеініомъ вівзысканіи
 съ шпоги сели грбховни . шеріти
 вівживотъ . шнестенія вівнепла
 ніе . шміо гобразніхъ ильюї
 разлічніхъ макія непрестанни .
 вівнізглания , нїпро пребываємая
 вівборенія радості ивныя . иже
 за івз око небудь , но ую неслыш . ина
 рече члкъ небуїнде , та́же оутомія
 багъ любічніиго его . секте все іція
 ображеніи , вівзюблениіи чиста
 ство , вівзівленіи таіїніи обого
 засвіта вівівленіхъ інігахъ . єже
 вівмія твоєю рдюю творенію варун
 получніти , съ ильюї мастию , то
 хімса прналѣжно , вікіо члкъ любче
 бе нашт . вісъ твоє єсть блговле
 ніе , вісъ члкъ сітіи спітн . нівъ
 вівніе твоя нїспини прїнти .
 амніи .
 вівібуже ильюї разлічно вівниканія
 иној чркве пазык . вінцевыхъ
 прелівіахъ , обзичності ильюїнівъ
 елоба вівія пішвиціхъ ильюї . єже
 ильюї грбшкимъ , инедостанію ,
 сего зáчності ильюїнікъ , спріти
 ведича иполязы , ирвени нелогу .
 ии пресловому сказанію вівівлені
 ти непіщю . та́коже бо ильюїні
 ильюїністоже положити можети
 паче лекаща , ніже єсть іс Хс .
 таіка нїего наїе зізднія ставіти
 ти ильюїстоже можети , паче єсть
 спавленаго , ніже єсть вівівлене пі
 саніе , вівіхаго злкітта , ильюї
 вівітти . подобново єсть морю . обле
 жащему віселенію , шнечеспіе нїко
 димія вів моря . інспітіяюти р
 51 чиниа рбкі інспічніи , напад
 ти члкъ нїкоти , нївівівніжаща
 съ поземля . таіко нїс море пучини
 нївівівнімал обвімаети , ина пад
 єти , непісмо віселенію . но нїві
 пребывістрия , нїпреністона . та
 нїаміо прігла велічеспій вісле
 съ наївсікіхъ , єаніко баговоліти
 сївдін пакети . вівлагослойе свое ,
 вівспінієже наїше . єже єе оумолчъ ,
 бути члкъ ильюїже вівзівоти мі
 жети . ніже бо слыша нївівреченихъ
 гало , сен рече таіко сітіи вівівті єсть . брїї
 члкхліти . спрано бо інху огненое за ів
 прікосненій . та́коже баг єсть .
 творінія лгглія ело . ахі , ильюїні
 ело оти піллюци . таіко ильюївого єго
 жібо , нївівістено . нїструїніше
 пате вівікаго мечя обонідъ ѿстра .
 и прокодда діже доризівленія дші
 ифх , членовже ильюївоги . нік
 диппелю помышленіемъ , ильюї
 срчнимів . ильюїть твари нївівлені
 прїнніго . віваженія , нївівізблє
 на прі очима его . на злакоже н
 сребро , ильюїміе чтно єсть дракан
 ше . ильюїніше паче меда ильюївога
 сілости . Кріпкоже речи , вікъ
 гострінія . таікова нїстрове єго .
 нїструбітіа мільюї похваленія . се
 бо само ве багое хвальніт . разгин
 ииль прележаща . ивпірн співра
 ходи вівінмъ , ипесмірніи мідю
 стію , інспітіан вівівленіа пісі
 піа , ільюїнімініемъ , нїнеградибо .
 ии ображеніи вівімітда листів багі
 члк , ипобуда вівівленіа пісінія .
 пользже , ипуть праїві евоєго спіе
 піа . ильюї разлічно вівіні багъ
 вівірлатія вівізданіе . сама бо
 праївіа івлєтіа нїспінні . нїблі
 чеєтіа нївівітто пропнівашаєж
 єй . тоісмо чтуше разуміти . и
 багодарін прналжно нївівішаго твіб
 вівівті єй . ипеслівіан достоїна
 діблітія извіїсбоє . ніже бо ильюї
 ліже ильюїстоже мімо шішн времен .
 юїрен , икнізен вівітеспівыхъ

таково египетование , путь творца
всаждесиихъ египетование мѣра его ,
вѣтвочнѣй преложити попиція ,
и сидѣбнаѧ . • Іако властовѣщее бре-
мѧ , сенѣ благочестіевыи искаже ,
всѧкоѧ имѧ горѣтъ идолѣ , подсіпой
и то вѣтвиче . • Иже вѣтвѣ
иако писаніи обобго завѣти , вѣтвь
побѣдѹ православными христіаномъ
предаде . • таикоже іиниѧ искриги ,
иже напечата , иопніхже єщє по
печатиѣ имѧти . • молитвиша вѣтвь при-
ѣжено дастопити , икона иего имѧ
написано вѣтвите вѣтвига именіи з
исхно егопрежде благочестно оупашин
ли роднителемъ . • иправороднителемъ
его , таикожде егоблагенными юрѣ-
гальми юрофа вѣтвичное времѧ ,
аминъ .

Сіє преслобійце прогрібгъ мін гостя
дінне чинтістюю багаче співівін ,
пріємні таюже хощешин . епісмо
мюю , мене нездійнного ненау
ченії руди , небізначенівідн , а ні
помоги . нопаче якіо працьність з
посади літтю , ноблагун . горібль
ємію пріємні паче нежайн грівшнік
елю щільв мін масташа . вітміг
вубо віднестинніх вітмів , яко сіл
вся пребіхорда фла ле вів , прерво
ваше крапішніх гаті , множанша
різчма . єзжеспіавнх єзжес
мегогих фіаленіємів єп смика ,

АБОУТНЛЦА НИКВАЙКЕ ЄПРДХІВ з
НО ПОНЕКЕ АЮДЕМОЛДАТЬСЯ , КАМЕНІВ
КОПІТЬ ПОНДНСЯ . НЛЩЕСВОЮ ВІ
ЛЕГО АРГІЗУЛАГБУХТІ НАСІЕ , ВІЗТА
ШАІІТЕНТО СУБО БШАТЬ ВІХІХ . НО ПО
ВЕЛЕНІЯ БАГОЧПИВАГО КНІЖА ШІРІ
ЦНІСЯ ІНХУДІ НЕВІЗМОГОХДІ . ОДА
ЖЕ СІЧЕВА ЛІБІЦІ , ПІСКІСНОХУДІ ПОНІ
ЖДЛІСТЬ ПОСІЗА ПМІОБРАЗІУ ЛУЧША .
НЕНАСІВАННІХЖЕ ВЛЕЧЕ ІСІВУЧНЮ ,
НЕ РАДІБУХЖЕ НАСАМОЛННІХ .

Словеса хъба възнукали съ, вътвъстств
огноканъл предложения, а нимин въг
сръци беи^и. сиръчуг, писаки и непов
тъл. • мотъчил, вътвъстствти въг
митъчил, • твори^{ти} прилагжно непре
стъпъ. • доблѣбешна фубо енкиш, •
тънкимъ образът елгът пъсъкъжешин.
пачеже еретникомът, • ниграномът, •
онъже видѣвше наща добрая цѣла
бисправослѣбнотъ вѣрѣтъ. • съламъ пре
славъ юцъ нащего иженансехът, •
купно стедзіноронъмът єго съламът, •
нѣсестрѣмъ блгнмът нѣнбогткорадичъ
єго дхомът, • вътврехъ стевстлавъхът
вътврѣномътъ же съществът ємъжъ
бу^инъмъ блгодареніе подостподжнио,
слава честпъ нѣрважка, •
нитъ нѣсегда нѣвѣбен
вѣбкомъ, •
нимин.

Сюжетъ преслованія еказанія, въ двоестрочное стихіасіе, многого
грашнаго имѣтъ герасимомъ длиннолобичемъ стихіапавлено въ 8

БЕЛКАГО ЧИНА ПРАВОСЛАВНОИ ЧИПАПТЕМЮ ,
ГУХ ЕХ БЛГОДАРЕНІЕ БЕЗДАНИМО ІКСО БЛГОДАПТЕМЮ .
СПРОДОБНЬ ОУГО НАСІС АЦЕ ІННПОСЛІДОКСЕ ЛІБПОМІВ ,
ПЛОЗНАТИ БОЛЮ СБОЮ ЕБЛГНМІТ ШЕІСТВІМІВ .
БІССЕРЕМЯ АЛЮПІ ПЛАЧА ДЕСПОНІНІ ,
ОУЖЛЕДЕСІА СІЕ ЗРЖ ЕРЦЕ БЛГОБОНІ .
ІДІНХП МНОГО СЕПОСПАТЬІ , ІДІН ХІЧНІОІ БОЛІСОВІ ,
БІСБЕСІНХП НАДАЇДЕНІН ЕРЕПІЧЕСІНХП ПОЛІСОВІ .
БІГІКЕ ПОДАЖІ БЛГРЧЕ БЛГОВІРНІА КІЛЖА ,
ДА ІМІ ТАБНІПІ НАМІС ЗДШЕ СПІСІНІ СПІЗДА .
БОСТОЧНОІМ ЧІСКЕ БРДІСІНКОМІВ НАРДІВІ ,
ЭМІКЕСІСТЛОСІСІ СІДІСІВ БЛГАНІСІОН НЕЗГРДІВІ .

Щербник єо єєсте дімит сен щба виначалів ,
сочомів чинпам доінімлюв ів та зчайлів .
Тіхъ віннрзбл , віхже преоустаів ,
чижже вправдя сиҳтенпрослаби .
Дінкетчесте єо єїт ішсоже саліт вістеть ,
Своймів інгзанімів оумів чайе нестаететь .
Слово єо віжє кицомів неміннітев .
Родів праьху вівкесмів білнітев .
Слака ніогратікетво кдуму єго неосіхдбетев ,
Ніоврімннху багаху вічніхем наідбетев .
Шблженна єо корене багін празлье падіт ,
Зако єо білнія щба православнів рідів .
Прежде єо велісін владимирів ірщенімів просвітнітев .
Богоземля русію єго різумімів освітнітев .
Неліта посы нізбрани відубідати таів .
Біоець ціксе оуетаіи кілжіен сліктев .
Зразумівютів достопонів сіхъ посаібдапті .
Ніалітівівінінін потомістеву подапті .
Сини ѹко нісчени прийдено винмілін ,
Негораздіно ѿвідівши послашему вілн .
Восточная ціксе ѹко різеви наітіло ,
Нідіністеви єго подобнімів нізріжно сіжло .
Зладниаже ціксе наітіло ноцин ,
Ніпразумітіві дрібо поєго обіци .
Нітіже концептаптінів острозеіс юніж ,
Еюже єїт саліт нізріа ѹко віврна спірталі .
Прайць еконіхів нізволенів православнів вітры ,
Внімів єо єїт показалі вітвіннім дары .
Наміже прославно щеня всемірнім рідості ,
Бесвітніхъ писаній ненізгланих сілдості .
Владимир єо сон наро ірщенімів просвітнітев ,
Концептаптінітів боразуміж писанімів освітнітев .
Тогда много біжє оупразнім єдолесія леєти ,
Нітіже славнітев біжів єрінів вілесті .
Борзасів занданімів ціксови кієвіт ачурнігові оуграсі ,
Костантініків єрінів європу ціксови писанімів візгови .
Больше осемів недовімівініків дрізду писаніт .
Німбо осемів міоже могутів підчще сказати .
Паче же подеска іронніса , нірхесін літіто пінесець ,
Себіднітельствітівітів домує сен ѹко поївдомесець .
Шблжеса преславні щанчала даже ніонікі ,
Бірнімнху єо братів юнебірнмнху низлагі греціні .
Вітвінів нівсе санамін біже всімізя багіті .
Своймів мірдімів багобілі наміт єе діті .
Даромів сен багінів білнітев камінгів літіта ,
Ніанеосіхдбетев слака єго дікіончакія сівіті .
Вінніже спіршнінімів деснімів сеє спіті ,
Нізбранинімів рідостінінімів гла оуслышашіт .

У першій передмові присутній певний політичний підтекст. Тут підкреслюється (і це в час війни Речі Посполитої з Росією), що найкращий текст Святого Писання для друку був отриманий від російського царя. З таких же міркувань в *Острозькій Біблії* згадано лише українських діячів, князя-менеджера В.-К. Острозького, письменника Г. Смотрицького та друкаря Івана Федорова (у післямовах). Заїджі грецькі діячі були проігноровані. У той же час, грецькі тексти перших двох частин першої передмови та післямови, очевидно, мали показати високий рівень Острозького осередку. Крім того, за їх допомогою європейці мали можливість ознайомитись з обставинами виходу православно-слов'янського варіанту основоположної книги християнства.

Джерела: Біблія. – Острог, 1581. – Арк. 2 нн.-7 нн. зв.
Література: Ісаєвич Я. Д. Літературна спадщина Івана Федорова. – Львів, 1989. – С. 133, 135, 138-140; Колосова В. П. Идеологические предпосылки деятельности Острожского кружка (Герасим Смотрицкий как редактор-полемист) // Федоровские чтения. 1981. – Москва, 1985. – С. 84-90; Мицько І. Нові сторінки з життя першодрукаря. До 400-річчя від дня смерті Івана Федорова // Жовтень. – Львів, 1983. – № 11. – С. 194; Сазонова Л. И. Украинские старопечатные предисловия конца XVI – первой половины XVII в. (борьба за национальное единство) // Русская старопечатная литература (XVI – первая четверть XVIII). Тематика и стилистика предисловий и послесловий. – Москва, 1981. – С. 129-152; Українська поезія. Кінець XVI – початок XVIII ст. / Упор. В. Колосова, В. Крекотень. – Київ, 1978. – С. 61-65, 372-373.

Ігор Пасічник

“Пересторога”

Анонімний полемічний антикатолицький твір, створений після 10 липня 1605 року – в 1606 році. Збереглись одна рукописна копія

повного тексту та одна – фрагмента. Текстологічний аналіз пам'ятки свідчить, що її автор був шляхтичем, досить освіченою особою. Він близько стояв до Львівського ставропігійного та Віленського братств, князівського двору В.-К. Острозького та ОА. Існують три гіпотези про автора “Перестороги”. А. Попов та П. Яременко вбачали в ньому шляхтича, львівського священика Андрія Літинського († після 21.11.1628), І. Франко та І. Коляда – львівського сідляра, керівника Львівського братства Юрка Рогатинця († між 20.5. та 1.9.1605). Найбільше аргументів говорить на користь І. Борецького, шляхтича, керівника школи Львівського ставропігійного братства, співробітника Дерманського культурно-освітнього осередку.

Головна мета твору – розповісти про підготовку та введення унії; застерегти від неї українців та білорусів. Автор намагається показати її причини, зокрема, духовний занепад тогочасного українського суспільства. Для цього він звертається до історії, розповідає про занепад Київської держави XI століття. Головну причину бачить у відсутності освіти, в тому, що “великі ревнителі” після прийняття християнства тільки монастирі і церкви будували, а того, що “було напотребніше, школу посполитих не фундовали” (С. 25-26 за: Возняк М. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові. – Львів, 1954). Відсутність освіти породила “грубость поганскую”, через яку руські князі почали воювати між собою. Із цих міжусобиць скористались сусіди, угорці, поляки, литовці, які захопили наші землі. Латинську освіту автор відкидає, подібно до того, як це робив у своїх творах *Іван Вишенський*. Адже, захопивши чужою освітою і культурою, потомки давніх князів “з въры православное на рымскую викрестилися и назвиска и имена собѣ поотмѣняли” (С. 26). На думку автора, в ситуації загострення боротьби з уні-